

จดหมายจากอังกฤษ

ฉบับที่ 7 ว่าด้วยโทรทัศน์ในอังกฤษ (1)

เธอที่รัก

ถ้าหากเราจะใช้โทรทัศน์เป็นเครื่องวัดชี้ดัชนีแห่งความจำเป็นของประเทศแล้ว ไทยเห็นจะไม่ล้าหลังอังกฤษในแง่นี้ เพราะทั้งสองประเทศดูจะมีโทรทัศน์ในเวลาไล่เลี่ยกัน ทั้งจำนวนสถานีที่ถ่ายทอดรายการก็เท่ากันด้วย จะต่างกันก็แต่เพียงว่า เหตุการณ์ในสถานีโทรทัศน์อังกฤษราบรื่นดี ไม่มีวี่แววแห่งการทุจริตข้ออาชญากรรมร้ายแรงที่เกิดขึ้นในสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ของไทยเรา แต่เธอก็คงประจักษ์แก่ใจว่า โทรทัศน์หาใช่เครื่องวัดความจำเป็นทางเศรษฐกิจไม่ ถึงเราจะเทียบหน้าเทียบตามอารยประเทศในเรื่องนี้ แต่เราก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า เรามีใช้ประเทศด้อยพัฒนา เพียงแต่เราไม่เคยแยแสต่อสายตาของชาวตะวันตกที่มักจะมีมองเราอย่างสนใจในข้อที่เราเป็นชนชาติล้าหลัง ซึ่งดูชื่นชมต่อการใช้จ่ายเพื่อสิ่งฟุ่มเฟือย โดยมีได้คำนึงถึงสถานะของตนเองเลย

โครงสร้างของการโทรทัศน์อังกฤษในสายตาของคนไทยอย่างฉันดูจะเป็นของน่าทึ่งไม่น้อย ทั้งนี้เนื่องจากระบบการโทรทัศน์อังกฤษมิใช่ระบบโทรทัศน์พาณิชย์ล้วนๆดังกรณีของไทยเรา หากทว่ายังมีระบบโทรทัศน์ที่ปราศจากการโฆษณาหรือมิได้เกี่ยวเนื่องกับการพาณิชย์อีกด้วย ระบบหลังนี้ดำเนินการโดย บี.บี.ซี. อาศัยภาษีที่เก็บจากเจ้าของเครื่องรับโทรทัศน์ซึ่งต้องชำระ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ท้องถิ่นเป็นรายปี อัตราภาษีที่เก็บนั้น อาจจำแนกประเภทได้ดังนี้ เจ้าของวิทยุ 1 ปอนด์ 5 ชิลลิงต่อปี เจ้าของวิทยุกับเครื่องรับโทรทัศน์ 11 ปอนด์ต่อปี เมื่อเดือนสิงหาคมศกที่แล้ว อธิบดีกรมไปรษณีย์ประกาศขึ้นอัตราประเภทละ 11 ชิลลิงต่อปี และยกเลิกไม่เก็บภาษีจากเจ้าของวิทยุเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายนศกหน้า เป็นต้นไป การขึ้นอัตราภาษีอังกฤษนี้เป็นที่เข้าใจว่า เพื่อแก้ไขปัญหาคารเงินของ บี.บี.ซี. นั้นเอง แต่ข้อที่น่ากังขาก็คือ ปัญหาที่ บี.บี.ซี. เผชิญอยู่ในเวลานี้ก็ร้ายแรงมากอยู่แล้ว แต่เหตุใดรัฐบาลจึงจ้องการขึ้นภาษีไปเป็นศกหน้า พรรคจารีตนิยมถึงกับกล่าวหาว่า เป็นเพราะรัฐบาลพรรคกรรมกรหวังผลในการเลือกตั้งใหม่ที่จะถึงนี้ หากเร่งรีบขึ้นภาษีตอนนี้ คณะรัฐมนตรีจากประชาชนอาจตกต่ำได้ ทางรัฐบาลก็แก้ชวยว่า รัฐบาลพรรคกรรมกรไม่เคยจ้องการขึ้นภาษี หากมีเหตุผลเพียงพอพร้อมทั้งกล่าวอ้างว่า ในประวัติศาสตร์ของการวิทยุโทรทัศน์ การขึ้นภาษีที่เก็บจากผู้ฟังผู้ชมนั้นล้วนกระทำในขณะที่รัฐบาลพรรคกรรมกรบริหารประเทศอยู่ทั้งสิ้น พรรคจารีตนิยมก็เลยเจ็บเสีย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบโทรทัศน์พาณิชย์นั้น การดำเนินงานควบคุมโดย คณะกรรมการโทรทัศน์เอกชน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากอธิบดีกรมไปรษณีย์ เรียกว่า ไอ.ที.เอ. (ITA = Independent Television Authority) วิธีการดำเนินงานนั้นอาจอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้ ไอ.ที.เอ. นั้นเป็นเจ้าของเครื่องมือเครื่องมือในการถ่ายทอดโทรทัศน์ ส่วนการผลิตรายการโทรทัศน์ ตกเป็นหน้าที่ของบริษัทเอกชน ซึ่ง ไอ.ที.เอ. เป็นผู้เลือกและกำหนดว่า บริษัทใดมีหน้าที่ผลิต รายการเพื่อถ่ายทอดแก่ผู้ชมในท้องถิ่นใด และระหว่างวันเวลาใด บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เหล่านี้มีพันธะที่จะต้องจ่ายค่าเช่าในการใช้เครื่องมือถ่ายทอดโทรทัศน์แก่ ไอ.ที.เอ. ส่วนรายได้ ของบริษัทเหล่านี้มาจากการโฆษณาสินค้า แต่เชื่อว่าจะมีอิสระเสรีในการโฆษณาสินค้าอย่างเต็มที่ ก็หาไม่ เพราะ ไอ.ที.เอ. ควบคุมเนื้อหาที่โฆษณาด้วยเหมือนกัน ทั้งไม่ยินยอมให้โฆษณา ด้วยปากเปล่าอย่างที่ยิยมกันในเมืองไทย และที่สำคัญก็คือ ผู้ที่ประสงค์จะโฆษณาไม่อาจให้เงิน ค่าโฆษณาแก่รายการหนึ่งรายการใดทั้งรายการ เงินค่าโฆษณาของรายการหนึ่งๆนั้นจะต้อง มาจากบริษัทผู้ผลิตสินค้าหลายๆบริษัท ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะต้องการป้องกันมิให้ธุรกิจมีอิทธิพล เหนือบริษัทผู้ผลิตรายการ มิฉะนั้นคุณภาพของรายการอาจมิได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ไอ.ที.เอ. เองมีหน้าที่ควบคุมคุณภาพของรายการโทรทัศน์แต่ละรายการ พิจารณาและลงมติเกี่ยวกับการ ถ่ายทอดรายการพิเศษ นอกเหนือจากรายการปกติ ทั้งมีหน้าที่ผลิตรายการข่าวประจำวันแก่บริษัท ผู้ผลิตรายการด้วย รายการข่าวดังกล่าวนี้รู้จักกันดีในนามของข่าวไอ.ที.เอ็น. (ITN = Independent Television News)

ชาวอังกฤษในภูมิภาคหนึ่งๆนั้นอาจชมรายการโทรทัศน์ซึ่งถ่ายทอดโดย บี.บี.ซี. สองช่องและไอ.ที.เอ.หนึ่งช่อง เฉพาะ BBC-1 กับสถานีของ ไอ.ที.เอ. หรือ ไอ.ที.วี. (Independent Television) เท่านั้นที่ถ่ายทอดทั้งรายการข่าวและรายการสี ส่วน BBC-2 นั้นเป็นรายการสีเพียง อย่างเดียว ในบางกรณีอาจจะชมรายการของ ไอ.ที.วี. ได้มากกว่าหนึ่งช่อง เพราะ ไอ.ที.เอ. แบ่ง ตาข่ายงานออกเป็นภูมิภาค แต่ละภูมิภาคก็กำหนดให้บริษัทเอกชนหนึ่งใดเป็นผู้ผลิตรายการ มี บางภูมิภาคเท่านั้นที่มีบริษัทผู้ผลิตรายการมากกว่าหนึ่งบริษัท ดังเช่นลอนดอนระหว่างวันจันทร์ถึง วันศุกร์ บริษัทผู้ผลิตรายการคือ Rediffusion แต่รายการในวันเสาร์และอาทิตย์ผลิตโดยบริษัท Associated Television (ATV) เป็นต้น เพราะฉะนั้นประชาชนภูมิภาคหนึ่งๆจึงอาจชมรายการ โทรทัศน์พาณิชย์จากสถานีท้องถิ่นของตน หรือจากสถานีท้องถิ่นใกล้เคียง การแบ่งตาข่ายงาน ออกเป็นภูมิภาคเช่นนี้ก็เพราะต้องการให้มีการประชันขันแข่งระหว่างบริษัทผู้ผลิตรายการต่างๆ แต่ถึงกระนั้น อำนาจผูกขาดของบริษัทดังกล่าวในภูมิภาคหนึ่งๆก็ยังคงมีอยู่

ถ้าหากพิจารณาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของโทรทัศน์อังกฤษ อาจยังความ ประหลาดใจได้ไม่น้อย บี.บี.ซี. เริ่มทดลองถ่ายทอดรายการโทรทัศน์ครั้งแรกเมื่อปี 2472 ทดลองอยู่ ถึง 7 ปี จึงมีการถ่ายทอดรายการอย่างจริงจัง เมื่อเริ่มทดลองถ่ายทอดนั้น ลอร์ดริชเป็นผู้อำนวยการ

การ บี.บี.ซี. อยู่ ก็น่าแปลกใจที่ลอร์ดริธเองไม่เห็นด้วยกับการมีโทรทัศน์ เพราะเห็นว่าถึงโทรทัศน์จะเป็นประดิษฐกรรมอันวิเศษของมนุษย์ แต่ผลของมันดูจะเป็นมหันตภัยแก่มนุษยชาติมากกว่าเป็นคุณเสียอีก ใช้ว่าลอร์ดริธคนเดียวเท่านั้นที่มีความเห็นเช่นนี้ ยังชาวอังกฤษอื่นๆอีกจำนวนไม่น้อยด้วย แม้บางคนที่ไม่แน่ใจในคุณและโทษของโทรทัศน์อย่างนายมัลคอล์ม มักเกอร์ริดจ์ (Malcolm Muggeridge) นักเขียน นักคิด นักอภิปราย ตลอดจนนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์นามกระเดื่องก็มี ชาวอังกฤษดูจะเป็นชนชาติที่ฝักใฝ่กับการถกเถียงและคิดหาเหตุผลมาหักล้างซึ่งกันและกันว่าจำเพาะในเรื่องโทรทัศน์ แม้ภายหลังก่อนที่จะมีโทรทัศน์พาณิชย์ก็มีการถกเถียงถึงผลดีและผลเสียของการผูกขาดที่บี.บี.ซี. มีอยู่ และผลดีและผลเสียของโทรทัศน์พาณิชย์ ตลอดจนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหลายต่อหลายชุด เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและนำเสนอนโยบาย เมื่อตกลงให้มีโทรทัศน์พาณิชย์ในปี 2447 โดยเล็งเห็นว่า การปล่อยให้ บี.บี.ซี. มีอำนาจผูกขาดย่อมทำให้ขาดแรงกระตุ้นจากการแข่งขันขัน เพื่อให้มีการผลิตรายการโทรทัศน์ที่ทรงคุณภาพนั้นเขาก็คิดค้นมาตรการต่างๆเพื่อรักษาระดับมาตรฐานของรายการ ทั้งพยายามป้องกันผลเสียอันเกิดจากการโฆษณาด้วย กว่าที่จะเริ่มถ่ายทอดรายการจริงๆก็เสียเวลาไปอีกหนึ่งปี

รายการโทรทัศน์ของ ไอ.ที.วี. นั้นดูจะเน้นบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า จะดึงดูดผู้ชมได้มากกว่ารายการของ บี.บี.ซี. ทั้งนี้พิจารณาจากจำนวนผู้ชมรายการโทรทัศน์ ผลจากการแข่งขันเริ่มทำให้ บี.บี.ซี. ไหวตัวปรับปรุงรายการขนานใหญ่ แต่ผลทางเศรษฐกิจของการมีโทรทัศน์พาณิชย์นั้นดูจะกระเทือนกิจการหนังสือพิมพ์มากกว่าอื่นใด เพราะการโฆษณาทางโทรทัศน์ย่อมเป็นคู่แข่งอย่างสำคัญของการโฆษณาทางหน้าหนังสือพิมพ์ มิใช่จะต้องคำนึงว่า การโฆษณาโดยวิธีทางใดจะได้ผลมากกว่ากัน เมื่อก่อนที่จะมีโทรทัศน์พาณิชย์นั้น รายจ่ายในการโฆษณาตามหน้าหนังสือพิมพ์ทั้งหมดตกประมาณ 84 ถึง 85% ของรายจ่ายในการโฆษณาทั้งหมด ไม่ว่าจะโดยวิธีทางใด ภายหลังเมื่อมีโทรทัศน์พาณิชย์ รายจ่ายในการโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ลดลงเหลือ 79% ในปี 2499 และต่ำกว่า 70% ภายหลังปี 2503 ส่วนรายจ่ายการโฆษณาทางโทรทัศน์เพิ่มขึ้นจาก 5% ในปี 2499 มาเป็นประมาณ 25% ในปัจจุบัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง รายได้ที่บรรดาหนังสือพิมพ์ทั้งหลายเคยได้รับจากผู้ประสงค์จะแจ้งความในหน้ากระดาษของตนต้องลดลง ส่วนใหญ่เนื่องมาจากบริษัทธุรกิจต่างๆหันไปโฆษณาทางโทรทัศน์มากขึ้น เหตุฉะนั้นเอง ในระยะเริ่มแรกของประวัติศาสตร์การโทรทัศน์อังกฤษ บริษัทเจ้าของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงพากันลงทุนซื้อหุ้นในบริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ โดยหวังผลกำไรจากการประกอบการประเภทหลังมาชดเชยกับอัตราส่วนรายได้จากการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ที่ลดลง

ถ้าหากเธอจะถามว่า นอกเหนือจากการแข่งขันในการผลิตรายการที่ทรงคุณภาพแล้ว โทรทัศน์พาณิชย์อังกฤษได้ยังผลอื่นใดอีกหรือไม่ ฉันก็พอจะตอบเธอได้ว่า อย่างน้อยที่สุด

ช่องโอกาสในการจ้างงานก็มีมากขึ้น ศิลปิน นักดนตรี และช่างเทคนิคสามารถหางานทำได้คล่องขึ้น ความเคลื่อนไหวด้านแรงงานที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง ได้แก่ การที่ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มากมายพากันหันไปเป็นผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ เนื่องจากบริการข่าว ไอ.ที.เอ็น. นั้น มุ่งประสงค์ที่จะเป็นบริการข่าวระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องอยู่เองที่จะต้องอาศัยผู้สื่อข่าวจำนวนมาก ทั้งวิธีการเสนอข่าวของ ไอ.ที.เอ็น. ก็ออกจะล้ำยุค ซึ่งยังผลให้ บี.บี.ซี. ต้องปรับปรุงรายการข่าวประจำวันขนานใหญ่

อย่างไรก็ตาม ใ้ว่าชาวอังกฤษจะไม่เห็นโทษของการโทรทัศน์พาณิชย์ทางรัฐบาลและรัฐสภาต่างก็พิจารณาเรื่องนี้อยู่เนืองๆ ยิ่งที่วิพากษ์วิจารณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์อีก ทั้งการโทรทัศน์พาณิชย์ในประเทศนี้ก็มิได้มีเป็นการถาวร อาจจะไม่เลิกก็ได้ หากถึงคราวต้องพิจารณา พระราชบัญญัติดังกล่าวเมื่อปี 2497 กำหนดให้โทรทัศน์พาณิชย์ดำเนินการเพียง 10 ปี ครั้นถึงปี 2507 ทางรัฐสภาก็ยินยอมให้ดำเนินการต่อไปอีก 10 ปี จะต้องพิจารณาเรื่องนี้ใหม่ในปี 2519 ซึ่งฉันเชื่อว่าถึงอย่างไร โทรทัศน์พาณิชย์ในอังกฤษก็คงยืดอายุไปอีก เพราะหนังสือพิมพ์ที่มีหุ้นส่วนในบริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ย่อมคัดค้านหากมีใครเสนอให้เลิก

ปัญหาใหญ่ซึ่งทั้ง บี.บี.ซี. และ ไอ.ที.วี. กำลังประสบอยู่เวลานี้ ก็คือ ปัญหาด้านการเงินนั่นเอง จำได้ว่า เมื่อฉันเล่าให้เธอฟังถึงรายการวิทยุอังกฤษได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้ฟังรายการวิทยุและผู้ชมรายการโทรทัศน์ว่า เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รายได้ของ บี.บี.ซี. ต่ำกว่าที่ควร แต่การที่ บี.บี.ซี. มีรายจ่ายท่วมรายได้มากมายอย่างที่มิเคยปรากฏมาก่อนเช่นนี้ สาเหตุอีกส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากการขยายโครงการของ บี.บี.ซี. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมด้านโทรทัศน์ที่ ประกอบกับระดับราคาซึ่งนับวันแต่จะสูงขึ้น แม้ในด้านเจ้าพนักงานของ บี.บี.ซี. เอง ซึ่งเกือบทั้งหมดสังกัดสหบาลกรรมกรแห่งหนึ่งแห่งใด บางครั้งก็เรียกร้องขอขึ้นอัตราค่าจ้างแม้จะไม่บ่อยครั้งก็ตาม แรงกดดันด้านต้นทุนกับช่องรั่วไหลด้านรายได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญสองประการที่ยังผลให้ฐานะการเงินของ บี.บี.ซี. อยู่ในสภาวะวิกฤติ ทางออกทางหนึ่งซึ่ง บี.บี.ซี. และสมาชิกสภาสามัญมากหลายไม่เห็นด้วยก็คือ การหารายได้จากกการโฆษณาทางโทรทัศน์ ข้อได้เปรียบเรื่องนี้ดูจะเป็นข้อได้เปรียบเก่าๆซึ่งฉันเคยเล่าก่อนหน้านี้นั่นเอง ทางออกทางอื่นก็ได้แก่ การเพิ่มเงินอุดหนุนของรัฐบาล ซึ่งวิธีนี้ดูจะมีวิธีแก้ปัญหาก็ถาวร เพราะจำนวนเงินอุดหนุนจะมากขึ้นเท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณแผ่นดินแต่ละปีและสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจโดยทั่วไป เมื่อไม่นานมานี้เอง กระทรวงการคลังอังกฤษปฏิเสธที่จะให้เงินอุดหนุนตามที่ บี.บี.ซี. เรียกร้องวิธีแก้ไขนอกเหนือจากนี้ ได้แก่ การขึ้นอัตราภาษีที่เก็บจากผู้ชมรายการโทรทัศน์ ทั้งนี้โดยพิจารณาว่า อัตราภาษีดังกล่าวในปัจจุบันเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆยังอยู่ในระดับต่ำมาก ซึ่งรัฐบาลอังกฤษก็เลือกที่จะใช้วิธีนี้ แต่ก็อีกนั่นแหละ การขึ้นอัตราภาษีหาวิธีแก้ปัญหาก็พื้นฐานไม่ หากช่องรั่วไหลในการเก็บภาษียังมีมาก มิหมายความว่า อัตราภาษีจะต้องสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลาหรือ

ทั้งนี้จะเป็นการไม่ยุติธรรมแก่ผู้ชำระภาษีโดยสุจริตในกรณีที่จำนวนภาษีที่เสียสูงกว่าอัตราอันสมควร เพราะเท่ากับว่า ผู้ชำระภาษีโดยสุจริตเหล่านั้นต้องมารับภาระของผู้ที่หลีกเลี่ยงภาษี ทั้งการขึ้นภาษียังมีโอกาสทำได้โดยง่าย เพราะรัฐบาลไม่ว่าพรรคใดจะกระทำการใด ย่อมคำนึงถึงคะแนนนิยมจากประชาชนเสมอ นี้ว่าจำเพาะระบอบประชาธิปไตยแท้ๆหรือกนะ

ปัญหาการเงินที่ ไอ.ที.วี. ประสบอยู่ในเวลานี้ดูร้ายแรงกว่า บี.บี.ซี. หลายเท่าเสียอีก เพราะเหตุว่า บริษัทผู้ผลิตรายการแต่ละบริษัทหาได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล หรือเงินภาษีจากผู้ชมไม่ รายได้ของบริษัทเหล่านี้มาจากการโฆษณาทางโทรทัศน์ซึ่งดูจะเป็นปัญหาพื้นฐานที่ร้ายแรงไม่น้อย เนื่องจากปริมาณรายได้จะมากน้อยเท่าใดมิได้ขึ้นอยู่กับดีมานด์ของผู้ชมรายการโทรทัศน์โดยตรง หากขึ้นอยู่กับดีมานด์ของหน่วยธุรกิจที่ต้องการโฆษณาสินค้า ทั้งดีมานด์ดังกล่าวก็มีได้คงตัว หากผันแปรไปตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจกับขนาดของการแข่งขันจากสื่อมวลชนอื่นๆ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ดูจะไม่มีหลักประกันว่า หน่วยธุรกิจที่เคยโฆษณาสินค้าของตนทางโทรทัศน์จะยังคงโฆษณาต่อไป บางทีอาจหันไปโฆษณาทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือโดยวิธีทางอื่นแทน ซึ่งอาจได้ผลใกล้เคียงกัน แต่เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า หรืออาจจะงดการโฆษณาในกรณีที่พิจารณาเห็นว่า ปริมาณการขายสินค้าของตนค่อนข้างอยู่ตัว ไม่ว่าจะมีการโฆษณาหรือไม่ หรือในกรณีที่บริษัทประสบการขาดทุน และเห็นว่าการโฆษณาไม่อาจช่วยให้ปริมาณการขายเพิ่มขึ้น

รักและคิดถึง

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์